

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2020.gada 25.augustā Nr. 6-1/498

Ventspils pilsētas domei
dome@ventspils.lv

*Par bērnu uzņemšanas kārtību Ventspils
pilsētas izglītības iestāžu 1. klasēs*

Tiesībsargs ir izskatījis personas D (reģistrēts 07.07.2020. ar Nr. 835 un 10.08.2020. ar Nr. 6-1/605) par viņas dēla personas E tiesību tikt uzņemtam 1. klasē prioritārā kārtā iespējamu pārkāpumu, kas radies Ventspils pilsētas domes 2015. gada 9. oktobra saistošajos noteikumos Nr.7 “Par kārtību, kādā reģistrējami iesniegumi par bērna uzņemšanu 1. klasē Ventspils pilsētas pašvaldības izglītības iestādēs” (turpmāk – Saistošie noteikumi Nr.7) noteiktā regulējuma dēļ.

Iepazīstoties ar Saistošajiem noteikumiem Nr.7, secināms, ka pašvaldība noteikusi vairākus gadījumus, kad bērns var tikt uzņemts 1. klasē prioritārā kārtā. Tiesībsargs atzīst, ka praksē pieprasījums tikt uzņemtam atsevišķās izglītības iestādēs var būt lielāks, nekā iespējas to nodrošināt, līdz ar to pašvaldība ir tiesīga noteikt kārtību, kādā konkurences apstākļos nodrošināt taisnīgu vietu sadali starp vairākiem pretendentiem un pieeju šim publiskajam pakalpojumam.

Izvērtējot Saistošos noteikumus Nr. 7, tiesībsarga ieskatā regulējumu, kas nosaka bērna uzņemšanu 1. klasē prioritārā secībā, ir nepieciešams pilnveidot.

1. Saistošo noteikumu Nr.7 16.3. apakšpunkts nosaka prioritāti uzņemšanai 1. klasē attiecīgās izglītības iestādes pedagogu un citu darbinieku bērniem, ja bērna un attiecīgā darbinieka dzīvesvieta ir deklarēta Ventspils pilsētas administratīvajā teritorijā vismaz kopš iepriekšējā kalendārā gada 31. decembra. Prioritāte uzņemšanai 1. klasē izglītības iestādes pedagogu bērniem ir pieļaujama, jo tā ir noteikta ar mērķi piesaistīt izglītības iestādēm kvalificētu personālu izglītības nozarē. Arī publiski pieejamā informācija Izglītības pārvaldē¹ par vakancēm liecina, ka vairākas Ventspils pilsētas izglītības iestādes ir kvalificētu pedagogu meklējumos.

Savukārt noteikto prioritāti uzņemšanai 1. klasē citu izglītības iestādē nodarbināto darbinieku, piemēram, apkopēju, virtuves darbinieku, sētnieku, lietvežu, grāmatvežu bērniem tiesībsargs vērtē kritiski. Ir apšaubāma objektīva nepieciešamība ieviest šo

¹ <http://vip.ventspils.lv/parvalde/vakances/>

papildu pasākumu darbinieku piesaistīšanai, jo nav iespējams iegūt pārlicinošu apstiprinājumu tam, ka izglītības iestādes saskaras ar grūtībām atrast citus darbiniekus.

Pašvaldībai ir rīcības brīvība noteikt priekšrocības piešķiršanas kritērijus, taču tā nav absolūta. No tiesiskas valsts principa izriet arī patvaļas aizlieguma princips, pašvaldības rīcības brīvību ierobežo Satversme, īpaši pamattiesību normas. Līdz ar to normatīvos aktus (konkrētajā gadījumā saistošos noteikumus) ir nepieciešams racionāli pamatot, lai varētu pārliecināties, vai normas pieņemējs nav rīkojies patvaļīgi.

Tādēļ aicinu Ventspils pilsētas domi izvērtēt kritērija, kas nosaka prioritāti uzņemšanai 1. klasē citu izglītības iestādē nodarbināto darbinieku (ne pedagogu) bērniem, objektīvu nepieciešamību un atbilstību pašvaldības iedzīvotāju interesēm.

2. Saistošo noteikumu Nr.7 16.1., 16.2.,16.3. un 16.4. apakšpunktā ir noteikts, ka viens no kritērijiem bērna prioritārai uzņemšanai 1. klasē ir bērna un viņa likumiskā pārstāvja deklarēta dzīvesvieta Ventspilī kopš vismaz iepriekšējā gada 31. decembra.

Ventspils pilsētas domes vēstulē Nr.1-72/2312-1 personai D pašvaldība paskaidroja, ka kritērijs par dzīvesvietas deklarēšanas termiņu noteikts, lai atbalstītu Ventspils pilsētas iedzīvotājus, kuri sniedz ieguldījumu pašvaldības finanšu resursu veidošanā. Ņemot vērā, ka iedzīvotāju veiktie nodokļu maksājumi tiek ieskaitīti tikai tās pašvaldības budžetā, kuras administratīvajā teritorijā ir viņu deklarēta dzīvesvieta taksācijas gada sākumā (uz taksācijas gada 1. janvāri)², secināms, ka termiņa noteikšanai - kopš vismaz iepriekšējā gada 31. decembra ir leģitīms mērķis.

Pašvaldība arī norādījusi, ka kritērijs par deklarētās dzīvesvietas termiņu noteikts, lai atbalstītu Ventspils pilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā ilgāk deklarētās personas un izskaustu gadījumus, kad bērns un viņa likumiskais pārstāvis, kas faktiski dzīvo citas pašvaldības administratīvajā teritorijā, fiktīvi tiek deklarēts Ventspilī vien uz īsu brīdi. Mērķis atbalstīt iedzīvotājus, kuriem ar pašvaldību ir izveidojusies ilgāk noturīga saite, ir leģitīms, jo tas ir vērsts uz pašvaldības iedzīvotāju interešu aizsardzību.

Tomēr norma par dzīvesvietas deklarēšanas termiņu kopš vismaz iepriekšējā gada 31. decembra tiesībsarga ieskaitā tikai daļēji sasniedz mērķi - atbalstīt Ventspils pilsētas pašvaldības administratīvajā teritorijā ilgāk deklarētās personas. Iepriekšējā gada 31. decembrī var būt deklarēta gan persona, kas dzīvesvietu deklarējusi tikai kopš minētā datuma, gan pašvaldībā ilgstoši dzīvojošie iedzīvotāji. Ja pašvaldības mērķis ir atbalstīt ilgāk deklarētos iedzīvotājus, būtu nosakāms, cik ilgi (mēnešos vai gados) bērna vai bērna un viņa likumiskā pārstāvja dzīvesvietai jābūt deklarētai attiecīgajā administratīvajā teritorijā, nevis iepriekšējā gada 31. decembris.

Pašvaldība var attiecināt kritēriju par dzīvesvietas deklarācijas ilgumu tikai uz bērnu, nenosakot konkrētu termiņu. Šādā gadījumā prioritātes piešķiršana iespējama, vērtējot katra bērna deklarētās dzīvesvietas ilgumu Ventspils pilsētā dzīvesvietas deklarācijas iesniegšanas secībā. Ņemot vērā minēto, aicinu Ventspils pilsētas domi precizēt Saistošo noteikumu Nr.7 16.1., 16.2.,16.3. un 16.4. apakšpunktā noteikto kritēriju par deklarētās dzīvesvietas termiņu.

3. Pašvaldībai, nosakot uzņemšanas kārtību, arīdzan ir jāņem vērā spēkā esošais regulējums. Izglītības likuma 17. panta pirmā daļa nosaka katras pašvaldības pienākumu nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē. Ar dzīvesvietai tuvāko izglītības iestādi saprot izglītības iestādi, kas ģeogrāfiski atrodas tuvāk vietai, kur bērns dzīvo. Tātad pašvaldība, nosakot prioritātes uzņemšanai 1. klasē, nedrīkst neņemt

² Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 26. panta trešā daļa.

vērā to bērnu tiesības un intereses, kuri pieteikti uzņemšanai 1. klasē dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē. Tādēļ ierosinu Ventspils novada domi izvērtēt iespēju noteikt prioritāti uzņemšanai 1.klasē arī attiecīgajai izglītības iestādei ģeogrāfiski tuvāk dzīvesvietu deklarējušiem bērniem.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktu viena no tiesībsarga funkcijām ir jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu. Aicinu Ventspils pilsētas domi pilnveidot Saistošos noteikumus Nr.7, ņemot vērā tiesībsarga rekomendācijas. Par paveikto un plānoto lūdzu informēt tiesībsargu **līdz 2020. gada 21.decembrim.**

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

L.Grāvere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu